

מתחילים בפיליפינים

אלי סמסון, משרד החקלאות שה"מ

החלב המשווקים את החלב באמצעות המחלבה הקואופרטיבית, אחדים מצוות עובדי המחלבה, מדריכי בעלי-חיים של משרד החקלאות האזורי ואנשים פרטיים שיש להם ענין בנושא. שפת הקורס אנגלית, שהיא השפה המדוברת על ידי כל השכבה המשכילה, אמצעי התקשורת ומרבית האוכלוסיה.

תכנית הקורס בן שלושת השבועות כללה שעות אחדות מכל אחד מהנושאים המרכזיים של הענף: מזונות והזנה, פוריות והשבחה, חלב וחליבה, בריאות וממשק, וכנהוג גם בארץ בקורסים למתחילים – מבוא ו"הצצה" למיכלול הבעיות.

ברצוני להתעכב על אותם החלקים הבלתי שיגרתיים של הקורס – על הדברים המיוחדים את הקורסים הישראליים הנערכים בארצות העולם השלישי והופכים אותם לכלי הסברה ותעמולה ממדרגה ראשונה להפצת דבר ישראל ברבים.

הדבר מתחיל ב"טכס הפתיחה". ההזמנה הרשמית הניתנת לכל משתתף, נוכחותם ונאומיהם של ראשי המשרד ברמה הלאומית שאותם הכירו קודם לכן רק מן התמונות, שירת ההמנון הלאומי והתפילה החגיגית משרים אווירה של חשיבות וחגיגות, ואנו כבר בפתיחה מלמדים אותם את ברכת ה"שלוש" שלנו.

מיד אחרי הפתיחה – אחרי שה"גדולים" מסתלקים – אנחנו מתישבים ביניהם ומתחילים בשיחת היכרות כדי לתהות על קנקנם, להכיר את המנהיגים שלהם, להציג את עצמנו ו"להפשיר את הקרח". כבר ביום הראשון החניכים מקבלים משימה: הם צריכים להציג בפנינו, המרצים שבאו מארץ רחוקה, את האזור שלהם, את תנאיו, אקלימו, אנשיו ובעיותיו. ואכן כבר למחרת, ביום השני של הקורס נתנו שמונה מחניכי הקורס הרצאות קצרות של 5-8

בביקורי הראשון בפיליפינים בראשית 1988 המלצתי לקיים שני קורסים קצרים לרפתנים העתידיים ולאנשי משרד החקלאות העוסקים בנושאי הפיתוח של משק החלב, וראה פלא – המלצתי התקבלה והוזמנתי לבצע את הקורסים. במחצית נובמבר 1988 יצאתי עם ד"ר שים ורוד, רופא "החקלאית" מנתניה ועם עמוס שפירא, מדריך לגידול בקר של שה"מ וחבר קיבוץ מעברות לקיים את שני הקורסים הראשונים לגידול בקר לחלב בהיסטוריה של הפיליפינים.

נושא גידול הבקר איננו זר להם. מצויים בפיליפינים יותר ממיליון וחצי ראשי בקר ויותר משלושה מיליון ראשי קרבאו, שהוא גזע התאו המקומי, המשמש כבהמת העבודה העיקרית וגם חולכים אותה בשבועות הראשונים שלאחר ההמלטה. אולם בקר לחלב כמעט שאינו מצוי בכל רחבי המדינה הענקית והחלב המועט שצורכים התושבים מיובא מכל רחבי תבל ומשלמים עבורו מטבע זר המצוי בצמצום. הגוף האחראי לנושאי פיתוח משק החלב Livestock Development Council היה גם אחראי לביצוע שני הקורסים, בתיאום עם גורמי שיתוף הפעולה הבינלאומיים של משרדי החוץ והחקלאות שלנו.

הקורס הראשון בעיר סנטה מריה במחוז בולקאן, מרחק שעה וחצי נסיעה צפונית לבירה מנילה. בעיר מצויה המחלבה של קואופרטיב יצרני החלב של המחוז, שבו מאוגדים עשרות אחדות של חקלאים שמשווקים למחלבה כ-450 ליטרים חלב ביום. למחלבה כושר עיבוד של 5000 ליטרים ביום, עם מנגנון של כמה עובדות מעבדה, מנהלי חשבונות, מדריכים חקלאיים, וטרינרית, מרכז וסגנים והיא בבעלות ממשלתית. המגמה היא להעבירה לבעלות החקלאים.

המשתתפים בקורס – אחדים מבעלי פרות

פרה מדור ההכלאה הראשון סהיוואל-פריזי.

יבחר לעצמו נושא מקצועי מוגדר, בו יש לו עניין מיוחד, ויחד עם צוות של עוד שניים עד ארבעה משתתפים נוספים יתעמקו בנושא, יקראו בספרות המקצועית, יאספו חומר או נתונים ובהנחייתו של אחד מהמרצים יכינו סקירה/הרצאה עם אמצעי המחשה, שיביאו אותה בפני מליאת הקורס לקראת הסיום. החניכים לקחו את העניין במלוא הרצינות, השקיעו הרבה עבודה במשך כל ימי הקורס, אספו וקראו חומר, הכינו המחשה ולמדו את הנושאים, בודאי יותר טוב מאשר מהאזנה פסיבית למרצים.

אירוע נוסף: ימי נושא. במשך ימי הקורס הרגילים הרצה כל אחד מהמרצים כשעתיים באחד מהנושאים המקצועיים ועוד כשעתיים היו על נושא כללי, כגון קואופרציה או נושא בתחום ההדרכה או נושא כללי אחר. אבל שני ימים היו מוקדשים כולם לנושא מרכזי אחד, את "יום גידול היונקים" התחלנו בהרצאה על ההמלטה והעזרה בהמלטה. המשכנו בהרצאה על הקולוסטרום ועל הזנת העגל/ה היונק/ת, ובהרצאה על הטיפול ביונקים ובשיכונם וסיימו

דקות על הגיאוגרפיה, האוכלוסיה, המבנה האירגוני-פוליטי-חברתי, גזעי הבקר המצויים, מחלות הבקר, מחירי תשומות ותפוקות חקלאיות באזור וכדומה. צא וחשוב על הרגשתו של אותו חניך שעמד, אולי בפעם הראשונה בחייו, בפני ציבור והצליח ללמד אותו פרקים על מחזו מולדתו. בזאת שהם הקנו לנו ידע, "קנינו" אותם והפכנו אותם לשותפים למשימת הצלחת הקורס. אירוע נוסף, ניתוח אברי הרבייה של פרה. לחפש בית מטבחים, לבקש רחם של פרה או עגלה או כבשה או עז, ועדיף שתהיה בהריון של שלושה, ארבעה חודשים, משימה קשה אך אפשרית. הרחם הובא לכיתה וד"ר ורוד עטוף בכפפות ועם כל האביזרים הדרושים מראה, מנתח ומציג לחניכים המסתופפים סביבו בסקרנות רבתי את כל נפלאות מערכת הרבייה. אין ספק, שיעור שלא יישכח במהרה, בבחינת טובה תמונה מאלף מילים – והדבר הממשי טוב מאלף תמונות.

כבר אחרי ימים אחדים התחלנו בהכנות לפרויקט הסיום. המטרה היא, שכל משתתף

האיזכור התמידי בכל הרצאה ש"ככה עושים אצלנו", ההרצאה המקיפה על גידול בקר בישראל, החוברות והתקצירים שהבאנו איתנו מהארץ ושהכנו שם, וגם המגע הבלתי אמצעי והבלתי מכופתר והבלתי מקובל אצלם איתנו, המרצים מהארץ הרחוקה – יצר הרגשה טובה, ישראלית במהותה, שהגיעה לשיאה ביום הסיום.

עד השעות המאוחרות של הערב לפני יום הסיום נמשכו ההכנות של הצוותים. בבקר עברנו מהכיתה הקטנה לאולם הגדול, כולם לבשו בגדי חג והיו נרגשים כמו לפני חתונה. אחד אחד עלו הצוותים והביאו את סיכומי עבודתיהם לפני משתתפי הקורס ואורחיהם. כל צוות ונושא המיוחד ואמצעי ההמחשה שהוא הכין, ואל כל צוות הופנו שאלות והתקיים דיון קצר. כל צוות זכה למחיאות כפיים ובאנחת רווחה פינה את מקומו לצוות הבא.

לטכס הגיעו כל נכבדי האזור ומשרד החקלאות וכרגיל ומקובל בהזדמנויות חגיגיות אלה – ננאמו נאומים ונישאו ברכות והובטחו הבטחות ונאמרו דברי שבח ותודה וחולקו תעודות הגמר ושמחה והתרוממות רוח שרתה על כולם, אקורס סיום מרגש לסיומו של קורס מוצלח שהקנה למשתתפים בו ראשית ידע בגידול בקר לחלב והערכה לצוות המרצים ולמדינת ישראל ששלחה את הצוות.

הקורס השני נערך בעיר דבאו שבאי הדרומי מינדנאו. הקורס הוכן ותוכנן במתכונת הקורס הראשון, אבל יצא שהכל היה יותר טוב. האכסניה בה גרנו היתה יותר טובה ובסמיכות למקום הקורס ולא היינו צריכים לנסוע "יורי" שעה וחצי הלוך, שעה וחצי חזור. הקורס התקיים בקמפוס של אוניברסיטת דרום-מזרח הפיליפינים, בתנאים יותר טובים. החניכים היו בתנאי פנימיה ועמדו לרשותנו יותר שעות. מנהל משרד החקלאות האזורי (של אזור הגדול פי שלושה ממדינת ישראל) חזר זה עתה מהשתלמות קצרה בישראל וכולו התלהבות ואהדה וסייע לנו מאד בשיפור התנאים. גם אנחנו המרצים היינו כבר מתורגלים והכרנו יותר טוב את התנאים והרקע. אך כאן היתה לנו

בהרצאה על מחלות יונקים ומניעתן. ב"יום החלב והחליבה" היתה הרצאה על מערכת הפרשת החלב והעטין, הרצאה על החלב, הרכבו ותכונותיו והרצאה על החליבה הידנית והמכנית וסיימנו במחלות העטין ודרכי מניעתן. על ידי מיקוד הענין לתחום מקצועי מוגדר היו הימים האלה בעלי ייחוד ותרמו להצלחת הקורס.

סיום מקצועי הוא מרכיב חיוני בכל קורס; הוא מאפשר לראות בעין את הדברים עליהם מדובר בכיתה, הוא מאפשר פגישה בלתי אמצעית של המשתתפים עם החקלאים ועם המרצים, הוא עוזר לגיבוש החברתי של הקורס ובכלל, הוא שובר את השגרה. אבל לאן מסיירים? מעטות עד חמלה בכל רחבי המדינה הזו הרפתות שבהן ניתן לראות ולהציג את הנושאים השונים של גידול בקר לחלב. לבסוף נמצאה הרפת של גלנג, מרחק שלוש שעות נסיעה מסנטה מריה, ולשם נסענו. חילקנו להם כובעי טמבל כחול לבן עם הכתובת "שלום", התישבנו בשני מיניבוסים ויצאנו לדרך.

ברפת כשבעים פרות מהדור הראשון של הכלאת בקר מגזע הסהיוואל עם גזע פריזי. פרות גדולות ויפות ומניבות בתנאי האקלים, ההזנה והממשק המקומיים תנובה שנתית של 4500 ליטרים חלב. מכון חליבה סביר, גידול העגלות בשיטות מקובלות, בקיצור – רפת.

יום לפני הסיום הרציתי על גידול עגלות. אמרתי שצריך להפריד את העגלות מהאמהות אחרי שעה, שעתיים ולא אחרי ארבעה, חמישה חודשים כמו אצל הבקר לבשר, שצריך לשים את העגלות בתא אינדיבידואלי ולתת להן מים ומזון מרוכז מגיל צעיר. הרגשתי שלא כל כך שכנעתי אותם שזו השיטה המקובלת בעולם. אך כשבאנו לרפת גלנג והוא אמר את אותם הדברים, וראינו את העגלות שוכנות בתאים והן בריאות ויפות – הדבר שיכנע יותר מ־10 הרצאות. גם מראה הפרות, רשימות ביקורת החלב הנהוגה, ההזנה בעשב קצור במועד ובתוספת מזון מרוכז, במקום במרעה דל בשעות היום החמות האיר את עיניהם ושיכנע, שניתן גם אצלם לגדל בקר לחלב. הדיון למחרת הסיום הוכיח לנו ש"קלענו בול".

המרעה הסמוכה כדי לראות את הפרות. תריסר פרות מגזעים שונים ומשונים ומהכלאות שונות, אחת מהן מגזע הולשטיין עם פוטנציאל ייצור כלשהו, ואיתן פר להרבעה מגזע ברהמה; ניסינו לשכנע את "האב מרטיין", כומר גרמני שנמצא שם בתור מתנדב, שצריך לעבור להזרעה מלאכותית ולהזריע עם פרים מגזעי בקר לחלב. יכול להיות שגם הצלחנו "להסית" את אנשי משרד החקלאות האזורי לקחת את הרפת של האחים הבנדיקטינים תחת חסותם ולהדריכם בפיתוח וקידום הרפת.

מה השגנו בקורסים אלה? האם חניכי הקורסים יקימו בין לילה משק חלב מודרני בפיליפינים? בודאי שלא. אך גיבשנו קבוצה של חקלאים צעירים ופעילי משרד חקלאות בשני אזורים בהם יתרכזו המאמצים לפיתוח הענף. לאנשים אלה ישנם היום הכלים להיות שותפים למאמצי פיתוח אלה, הם יהיו אלה שידריכו את חקלאי אזוריהם – והם יזכרו בתודה את הקורס שהעניק להם ראשית ידע, את צוות המרצים של הקורס ואת המדינה ששלחה את הצוות.

בעיה, אין רפת חלב ראוייה לשמה בסביבה שבה ניתן לסייר ולראות איך נראית רפת. או נסענו לראות את מה שיש, רפת ראשונה שייכת לחברת מטעי קוקוס וקקאו ענקית שמחזיקה גם רפת ומפטמה. לרפת, שידעה ימים טובים יותר, הביאו עברנו שלוש פרות קטנות כדי להדגים ולתרגל חליבה בידיים. כך יצא לי להדגים ולחלוב בידיים, דבר שלא עשיתי אותו בשלושים וחמש השנים האחרונות! אבל את זה לא שוכחים והצלחתי. הרפת השניה בה ביקרנו שייכת למנזר האחים הבנדיקטינים. לכנסיה הקתולית יש השפעה עצומה בפיליפינים. לפני שנים אחדות הם רכשו מעט פרות כדי לשפר את רמת החיים והתזונה של צאן מרעיתם. בכניסה לשטח שלט גדול המכריז על "חלב בקר למכירה", שלט מרנין עינים לאחר אלפי שלטי הקוקה-קולה, הפפסי-קולה והמגנוליה ויתר מוצרי החלב המיובאים. מבנה מסיבי של רפת, תא לחליבת הפרות, בינתיים בידיים אך מכונות החליבה כבר נרכשו, שקתות של מים נקיים. האח הבנדיקטיני הקוריאני הסביר לנו את אופן ההזנה והטיפול בעדר וליווה אותנו לחלקת

האזור הנכון במאזורי גל-און

להשיג: בסניפי מוצרי "תכן"

קיבוץ גל-און, טל: 051-872701

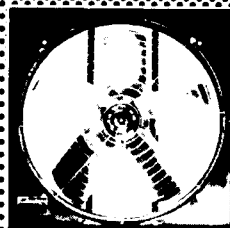
תל-אביב, טל: 03-5630555

ירושלים, טל: 02-718211

חיפה, טל: 04-674283

באר-שבע, טל: 057-39123

גל-און

חדש! שואב Ex 28!
ספיקה גדולה. הספק נמוך!

